

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

16. De ieiunio, quod in Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima, &
Aduen]tu Domini suscipi, & coli solitum est.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Caput XVI.

De ieiunio quod in Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima, & Adventu Domini, suscipi & colifolium est.

Primo queritur, An ieiunium in hebdomada Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ obseruari debeat? Respondeo cum Beda in Libello quodam, quem de Officijs, scilicet Ecclesiasticis, inscripsit. Vbi Telephorus, inquit, Romanus Pontifex constituit, ut per septem hebdomadas ante Pascha Clerici ieiunium obseruarent; quod adhuc multi faciunt: quod tempus placuit Quinquagesimam appellari. Idem scribit Albinus de Diuino officio, cap. de Septuagesima. Liber qui dicitur Ordo Romanus, ita loquitur, de Septuagesima agens, Telephorus Papa instituit, ut Clerici septem hebdomadas ieiunarent ante Pascha, & inciperent à Quinquagesima. Graeci Sexagesimam sanctificant suo ieiunio. Quadragesimam Christus suo nobis de dicitur exemplo, Septuagesimam instituit Ecclesia, propter institutionem eorum, qui in Pascha Baptizarentur. Hac ille. Albinus Libello de Diuino officio, in cap. de Septuagesima, hunc in modum scribit Telephorus, Nonus, post B. Petrum, constituit, ut per septem hebdomadas ante Pascha Clerici ieiunarent. Postea Melchisedes Papa uatione Afer, trigessimus quartus post Petrum, precepit ut nemo in prima, vel quinta feria ieiunaret: in prima, propter Dominicam Resurrectionem; in quinta, quia in ea Dominus conuauit cum Discipulis suis, & in ea ascendit in Cælos. Et hinc placuit fidelibus, ut octo hebdomade ante Pascha ieiunio consecrarentur, & ieiunium inchoaretur à Sexagesima, ne quinquagesimam dies tantum ieiunio deputati. Sic ille. Ambrosius in Sermone quodam, qui nunc Romæ inter opera eius typis excusis est: unde qui iam, inquit, Septuagesimam celebratis, & hodie Sexagesimam celebratis, & deinde Quinquagesimam, & Quadragesimam, Deo propitio celebraturi estis, istorum nominum mysteria uobis manifestare debemus. Quadragesima enim sex septimanas habet, cui addidit Telephorus Pontifex septimam hebdomadam, & vocat hanc ieiunium Quinquagesima. Deinde his addita est octaua septimana, & uocatum est ipsum tempus Sexagesima: postmodum uero addita est nona septimana, & dicta est Septuagesima. Et paulo inferius: Quadragesima igitur seruatur, quia Moyses, Eius, & Saluator quadragesima diebus & noctibus ieiunasse leguntur. Quinquagesima ideo à quibusdam seruatur, in qua sunt quinquagesima dies: quia si subtraxeris ab his septem Dominicis dies, non amplius remanent in abstinentia nisi quadragesimadu dies, & in istis duobus diebus alij ieiunant, alij non, ut in cæua Domini & in Sabbato sancto. Sexagesima ideo celebratur, in qua sunt octo hebdomade, hoc est, dies quinquagesima sex, si subtraxeris octo Dominicis dies, & octo quintas ferias, quadragesima dies solammodo remanent ieiunij. Septuagesima uero, à qua usque ad Pascha sunt nonem septimanas, id est, sexagesimares dies, ideo ab aliquibus celebratur: quia si subtraxeris nonem dies Dominicos propter Dominicam Resurrectionem, & nonem quintas ferias propter Dominicam cenam, & totidem Sabbata, ne sabbatizare uideamur cum Iudeis, non am-

plius quam triginta sex dies remanent ad ieiunandum. Sic ibi.

Hac eadem ratione Orientales plerique, septem vel octo vel nouem hebdomadas ante Pascha ieiunio dedicant. Teste Amalario Lib. 1. de Eccl. officio, cap. 1. Orientales nouem hebdomadas ante Pascha ieiunio colunt: Greci octo, alij, ut Latini septem. Ratio huius uarietatis potuit esse, quoniam si de septem hebdomadibus septem Dominicis dies detraxeris, qui sunt à ieiunio liberi, remanent quadragesimadu dies, à quibus si duos itidem abstuleris, nimirum feriam sextam, & Sabbatum proximè ante Pascha, in quibus ieiunium quidem suscipitur, sed quod est totius anni commune, remanent quadragesima dies. Item si de octo hebdomadibus subtrahas octo Dominicas, & totidem Sabbata, in quibus Orientales ieiunium non colunt, manent integri quadragesima dies. Si itidem de nouem hebdomadibus sustuleris nouem dies Dominicis, & totidem Sabbata, & nouem quintas ferias, in quibus aliqui Orientales ieiunium non celebrant, remanent dies triginta sex, quos Deo ieiunio consecrabant ut decimam totius anni partem.

Ex his omnibus colligitur, quare dicatur, semper Quadragesima, siue sex hebdomade, siue septem, siue octo ante Pascha ieiunio fuerint deputate. Nam Apostoli, qui Quadragesimam instituerunt, auspiciabantur eam à prima Dominica in Quadragesima; à qua usque ad feriam quintam Magnæ hebdomadæ; in qua propter cenam Dominicam omnes ad sacram Communionem accedebant, & Quadragesimarium ieiunium terminabant, numerantur quadragesima dies, in quibus abstinetur à carnibus. Telephorus addidit septimam hebdomadam, quia in diebus tantum Dominicis ieiunium non agebatur. Propter sex igitur Dominicis dies, qui ieiunio detrahebantur, additi sunt sex dies Quinquagesimæ, ut Clerici quadragesima diebus integrum & perfectum ieiunium seruarent. Et quia postea, ut testatur Auctor Micrologij cap. 50. & Albinus loco supra citato: & habetur in c. Ieiunium, de consec. dist. 3. Melchisedes detraxit etiam de ieiunio Quadragesimario quintam feriam, addiderunt Romani octauam hebdomadam, quæ dicitur Sexagesima, quæ etiam addiderunt Orientales, quia dies Dominicis & Sabbata ieiunio Quadragesimario detraxerant. Deinde Romani nonam hebdomadam, quæ dicitur septuagesima adiecerunt, propter pleniorum & maiorem institutionem eorum, qui sacri Baptismatis aquis in Sabbato sancto abluuntur. Et ita sunt in Ecclesia Romana tres hebdomadæ ieiunio Quadragesimario adiunctæ; cum initio sextarum hebdomadæ fuerint deputatæ.

Quinò queritur, Cur dicta sit Septuagesima, Sexagesima, & Quinquagesima; & quænam fuerit harum trium Dominicarum, & hebdomadarum origo & institutio? Respondent quidam, de his apud Ecclesiasticos auctores ante Gregorium Magnum nullam mentionem esse factam: sed in Antiphonario & Sacramentario Gregorij, ut ait Beda, expressim harum trium Dominicarum Ecclesiastica officia annotari. Unde earum, inquit, meminere scriptores Gregorio Magno posteriori, Beda, Alcuinus siue Albinus, Amalarius, Iuo,

Rupertus, & alij. Alijs verò hæc sententia minime probatur. Nam in *sancta Romana Ecclesia* *diff. 15.* Gelasius Primus, ita loquitur: *Quidam in Septuagesima ponunt Pentateuchum vsque ad undecimum diem ante Pascha: at Gelasius Primus centum serè annis Gregorium Primum antecessit.* Ceterum hoc argumentum vim magnam non habet, quia prædicta verba videntur esse Gratiani, non Gelasij. Item Telesphorus, inquit, *ve habetur in c. statumus diff. 4.* addidit septimam hebdomadam, vt in ea Clerici ieiunium seruarent. Ergo verisimile est, tunc eam hebdomadam in Romana Ecclesia dictam esse Quinquagesimam. Deinde Melchias, vt dicitur, *in c. Ieiunium, de consec. diff. 3.* de ieiunio Quadragesimo detrahit feriam quintam cuiusque hebdomadæ, in qua noluit, vt ieiunium coleretur, sicut nec in diebus Dominicis agebatur. Et ideo verisimile est quod tradunt Beda & Albinus, Amalarius, & Auctor Micrologi *locis supra citatis,* tunc in Ecclesia Romana, additam esse Quadragesimæ octauam hebdomadam, quæ dicitur Sexagesima, ac tunc dici coepisse Sexagesimam. At Telesphorus & Melchias ante Gregorium Primum, Ecclesiæ præfuerunt. Et Gratianus *33. q. 4. c. Non oportet,* ex Concilio Illerdensi citat Canonem dicentem: *Non oportet à Septuagesima vsq; ad Octauam Pasche nuptias celebrari.* Itè opera Ambrosij sunt Romæ typis excusa; inter quæ *Sermo 22. qui incipit: Redimite vos;* & *Sermo 23. cuius initium est: Ad est tempus, sum de Septuagesima, Sexagesima, & Quinquagesima.*

Ratio verò nominum eiusmodi Dominicarum, varia ab Auctoribus tradita est: quidam Bedam sequuti, dicunt ieiunio Quadragesimo esse additam vnam hebdomadam, quæ dicta est Quinquagesima: quia à prima Dominica in Quinquagesima vsque ad Dominicam Paschæ sunt quinquaginta dies: ex quibus si septem Dominicos dies, & diem Paschæ simul abstuleris, in quibus ieiunium seruare nobis non licet, super sunt quadraginta duo, ex quibus duobus quinta feria & Sabbatum Magnæ hebdomadæ, qui Quadragesimam numerum excedunt, apud quosdam ieiunio detrahuntur. Illud enim finiunt & terminant, & soluit in feria quinta proximè ante Pascha, propter coenam Dominicam, qua Dominus cum Discipulis conauit, & Sabbato Sancto corpus prædico reficiunt, propter Dominicæ Resurrectionis inchoatæ lætitiã. Addita igitur est septima hebdomada, vt plenum quadraginta dierum ieiunium seruaretur. Et dicta est Quinquagesima, quia ab ea Dominica vsque ad diem Paschæ, vt diximus, quinquaginta dies computantur. Rursus quia Melchias constituit, vt nemo in quinta feria ieiunium ageret, decretum est, vt octo hebdomadæ ieiunio consecrarentur: & prima Dominica Sexagesima nominata est, quia ab ea vsque ad Pascha cum octo hebdomadæ numerentur, si à singulis Dominicam diem, & quintam subtraxeris, & ipsum pariter Paschæ diem, quadraginta dies remanent Christi ieiunio consecrati.

Septuagesima verò dicta est, quia ab ea vsque ad Pascha sunt nouem hebdomadæ, quæ faciunt sexaginta quatuor dies: ex quibus si de vnaquaque hebdomada tres dies subduxeris, Dominicam & quintam feriam, & Sabbatum, qui ieiunio detrahuntur, remanent triginta sex dies, in quibus ie-

iuunium seruatur, vt Deo totius anni decimas soluamus. Hæc Beda in *libello de officiis.* Cuius opinio est valde probabilis. Alij vt Albinus *Lib. de Diuin. offic. cap. de Septuagesima.* Amalarius *Lib. 1. de Eccl. offic. c. 1. 2. 3. & 4.* Et Rabanus *Lib. de Instit. Clericor. 2. c. 34.* volunt Septuagesimam, Sexagesimam, Quinquagesimam, & Quadragesimam vocari à numero dierum, qui sunt vsq; ad prima temporis Paschalis initia: Septuagesimam, quia ab ea vsq; ad Sabbatum in Albis, vbi qui sacro Baptismate renati fuerunt, vestes deponunt, & induuntur Albis, & Confirmationis Sacramento muniuntur, sunt septuaginta dies. Sexagesimam dici, quia sunt dies sexaginta ab ea Dominica vsque ad feriam quartam Paschæ proximè subsequentem: Quinquagesimam, quia ab ea Dominica vsque ad diem Paschæ dies quinquaginta numerantur. Quadragesimam, quia ab ea Dominica vsq; ad feriam quartam proximè ante Pascha, in qua poenitentes Ecclesiæ reconciliabantur, & expleta poenitentia, ad Eucharistiam admittentur, & ieiunium Quadragesimarium finiunt, sunt quadraginta dies. Sic probabiliter quoque liber dictus Ordo Romanus, quemadmodum Beda, Alcuinus, Rabanus, Amalarius: quam tamen sententiam improbat Rupertus *Lib. 4. de Diuin. offic. cap. 1. 2. & 3.* tum quia non statuitur certus quidam dies, in quo istæ Dominicæ terminentur, tum etiã quia Symbolo septuaginta dierum volunt isti Auctores significatam esse spirituale captiuitatem, qua peccatores sub Diaboli potestate detinentur: cuius typus & figura fuerat captiuitas Iudæorum, quia septuaginta annis sub rege Chaldeorum fuerant vexati & oppressi. Sed absurdum est, inquit Rupertus, intra dies captiuitatis includere Dominicæ Resurrectionis diem, qui est dies perfectæ libertatis. Alij vt ipse quoque Rabanus *Lib. 2. de Instit. Clericor. c. 34.* tradunt, has omnes Dominicæ à Paschate nominari, propter numerum dierum, non quidem integrum, sed per synecdochen acceptum, nam à Septuagesima vsque ad Pascha sunt septuaginta dies, nimirum per synecdochen, quia sunt septuaginta quatuor, & numerus minutus videlicet quater narius non supputatur. A Septuagesima vsque ad Pascha sunt sexaginta dies, quia sunt quinquaginta septem: à Quinquagesima vsq; ad Pascha sunt quinquaginta dies: à Quadragesima vsque ad Pascha, sunt quadraginta duo; & tamen passim nominantur quadraginta, quia minuti numeri ratio non habetur. Rupertus verò, *loco citato,* has Dominicæ testatur, non à numero dierum, sed à numero Dominicarum esse vocatas, quia à Septuagesima vsque ad Dominicam in Paschone, sunt septem Dominicæ: & ideo prima, dicta est Septuagesima; secunda, Sexagesima; tertia, Quinquagesima; quarta, Quadragesima. At secundum Rupertum sequeretur, vt secunda in Quadragesima, dici deberet Trigesima: & tertia, Vigesima; quarta itidem, Decima.

Mihi vero similis apparet, Quadragesimam esse primum ab Apostolis institutam, vt imitatione & exemplo Christi quadraginta diebus Christiani ieiunium seruarent, & peccatis mortui vna cum Christo morerentur, & deinde vna cum eo resurgente, ad nouam vitam reuocarentur. Et propterea ante Pascha, & ante mortem &

sepulturam Christi Domini quadraginta dies sunt ieiunio consecrati. Hi verò dies computantur à prima Dominica in Quadragesima, vsque ad feriam quintam proximam ante Pascha, in qua Christiani ieiunium clauderant, & terminabant propter coenam Dominicam, quia pridie quam passus est Christus Dominus vnà cum suis Discipulis coenauit: deinde verò feria sexta ieiunium resumerant, non tanquam ad Quadragenarium pertinens, sed tanquam commune, quod illo die cuiusque hebdomadæ per anni cursum suscipi & coli solebat, sed propter Domini mortem; & ad Sabbatum vsque producebant, propter Apostolorum moestitiam, & luctum. Dicitur igitur Dominica in Quadragesima, quia ab ea incipiebat ieiunium quadraginta dierum, qui tunc vsque ad feriam quintam in Coena Domini protendebatur. Deinde verò post Apostolos, Theophorus septimam hebdomadam Quadragesimæ, quæ sex tantum hebdomadas continet, addidit: postea verò Melchisede decernente, ne in feria quinta ieiunium susciperetur; adiecta est à Romanis octaua hebdomada. Postremò Ecclesia Sabbatum Sanctum publico baptismati eorum, qui se Christo adiungebant, deputauit, & propter eorum institutionem, non tam hebdomadâ Quadragesimæ adiecit: instituitque vt toto hoc tempore, qui erant Sabbato Sancto salutaribus Baptismi aquis lustrandi, assidue sacra Christi doctrina imbuerentur: ac propterea per id temporis crebra ad populum habentur Ecclesiastica conciones, tum propter poenitentium disciplinam, qui in feria quinta Magnæ hebdomadæ reconciliari Ecclesiæ solebant: tum propter regenerandorum institutionem, qui in Sabbato Sancto saluari lauacro purgabantur. Vnde Dominica, quæ proximè præcedit Quadragesimam, dicta est Quinquagesima, non à numero diei si vel hebdomadarum, sed quia ea, quâ ipsa præcedit, dici consueuerat Quadragesima. Et Sexagesima dicta est, quia sicut quadragenario quinquagesimus numerus, sic sexagenarius quinquagesimo succedit. Eodem modo dicta est Septuagesima, quia proximè Sexagesimam præcedit, sicut Sexagesima Quinquagesimam. Quem admodum si nunc Ecclesia ante Quadragesimam vnà cum tribus hebdomadibus addidisset quartam quam coli à fidelibus & obseruari iussisset, eam meritò Octogesimo vocare potuisset. Ambrosius in Sermone supra citato sic ait: Dicitur Septuagesima, quoniam sicut à quatuor Quadragesima, & à quinque, Quinquagesima, à sex, Sexagesima; ita à septem, Septuagesima dicitur. Vnde si quis modo adderet decimam septimanam, non eam vocaremus Decagesimam, sed Octogesimo, seruato numeri ordine, quia post septem, à quo Septuagesima, sunt octo. Sic etiam Albinus loco citato.

Tertio queritur, An in diebus Aduentus Domini, qui in Ecclesia anniuersaria celebritate recolitur, sit ieiunium seruandum? Rodolphus Tugrensis, ita scribit Libello de obseruatiâ Canon. propositi. 16. Aduentus Domini, apud Romanos, incipit prima Dominica post diem crastinum Sanctæ Catharinæ. Ambrosianus Aduentus habet sex septimanas, & incipit Dominica post festum S. Martini. Et subiungit: Apud Romanos etiam in Aduentus Domini, ieiunium agitur. Sic ille. Idem

etiam constat ex Epistola Nicolai Primi ad Consula Bulgavorum. Innocentius III. in c. Consiliu de Obseru. ieiuniorum. Ieiunium etiam apud nos, inquit, in Aduentus Domini agitur. In Concilio Matifconensi. 1. Canone 6. habetur: A feria S. Martini vsq; ad Natalè Domini, secunda, quarta, & sexta Sabbati ieiunetur, in quibus diebus Canones legendos esse, speciali definitione sancimus; vt nullum se fateatur per ignorantiam deliquisse. Hæc ibi. Certè dubitari non potest, quin olim, præsertim apud Romanos in diebus, in quibus Ecclesia Domini Aduentus memoriâ recolat, ieiunium seruaretur. Ac nõ solum Christiani corpus ieiunij castigabant, sed etiâ, vt ait Amalarius lib. 3. de Eccle. offi. cap. 40. sese multis pijs operibus, & religiosis officijs in Aduentus Domini præparabant. Quo factum est, vt apud Monachos & Religiosos ieiunium manserit, qui partim proprijs institutis, partim vsu & more id retinuerunt. Hinc etiâ in Aduentus Domini ad populum sacræ conciones habentur.

Quarto queritur, An ab omni superstitione alienus sit mos, qui apud nonnullas Provincias etiamnum viget, quo earum Provinciarum incolæ triplex Quadragenarium ieiunium per annum seruare consueverunt? Quæstionè affert id, quod scribit Hieronymus ad Marcellam contra Montani sectatores: Nos vnâ, ait, Quadragesimâ, secundum traditionem Apostolicam tempore nobis congruo ieiunamus: illi tres in anno faciunt Quadragesimas, quasi tres passus sint Saluatores. Respondeo cū Amalario lib. 1. de Eccle. offi. c. 36. His verbis S. Hieronymus vnâ Quadragesimam ponit in obseruatione: nos verò obseruamus tres Quadragesimas; vnâ ante Pascha; secundam, ante diem festum S. Ioannis Baptiste, vel sanctorum Apostolorum Petri & Pauli: tertiâ ante Natiuitatem Domini, & sic apud nos à pijs frequentatè est. Idem eodem in loco paulò inferius, ita scribit: Non negat Hieronymus, posse nos per annum ieiunare tres Quadragesimas ex pio affectu, & studio; sed negat esse tres Quadragesimas ex necessitate ieiunandas, vt putabant & faciebant Montaniste. Hæc Amalarius. In Concilio Turonensi II. Can. 13. dicitur: De ieiunijs antiqua à Monachis instituta seruentur: vt de Pascha vsque ad Quinquagesimam, id est, Pentecosten, exceptis Rogationibus, omni die fratribus prandium præparetur: post Quinquagesimam tota hebdomada exactè ieiunent. Postea verò, vsque ad Ca. endas Augusti, ter in septimana ieiunent, secunda, quarta, & sexta die, exceptis ijs, qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Missæ Sanctorum sunt, prandium habeant: in Septembri toto & Nouembri ter in septimana ieiunent: in Decembri vsq; ad Natalem Domini omni die ieiunent. Et quia inter Natalè Domini & Epiphaniam omni die festiuates sunt, prandiant: post Epiphaniam verò vsq; ad Quadragesimam ter in septimana ieiunent. Hæc ibi. Apud Monachos & Religiosos aliquos solet Quadragenarium ieiunium ter in anno seruari. Eundem morem Greci etiâ retinent. Prima Quadragesima ab omnibus proximè ante Pascha ieiunetur est obseruata: qui secundam Quadragesimam seruât, eâ incipiunt ac finiunt duobus modis, vt inquit Amalarius. Quidam inchoant statim elapso die Dominicæ Ascensionis, & includunt in ea dies decem proximos ante Pentecosten, ac totam hebdomadam Pentecosten, & terminant eam in die festo S. Ioannis Baptiste: Alij verò auspiciantur post elapsam Pentecosten hebdomadam, &

finiunt in die festo Apostolorum Petri & Pauli, vel post aliquot dies exactos. Hanc Quadragesimam ieiunio consecrant propter illud Christi, Cum auferetur sponsus ab eis, tunc ieiunabunt filij sponsi. Tertia verò Quadragesima obseruari consuevit, proximè ante Natalem Domini; vt quisque ad Dominum excipiendum studiosius pijs religionis officijs se præparet. Ac solet hæc Quadragesima inchoari à die S. Martino sacro. Hactenus ex Amalario. Quidam verò secundam Quadragesimam incipiunt à die sexto Iulij & proterunt eam vsque ad peruigiliū diei assumptæ in cœlos Virgini Sacrum.

Quintò quæritur, An cū lex Canonica ob certa quædam crimina irrogat delinquentibus pœnitentiam trium Quadragesimarum, accipiat tres Quadragesimas in eodem Anno, an verò potius vnā Quadragesimam trium annorū? Hanc quæstionem tractat Antonius Corsetus in *Singularibus in verbo Quadragesima*. Dux sunt opiniones: Prima docet, quando cunque Canones imponunt pœnitentiam trium Quadragesimarum, intelligere tres Quadragesimas in eodem Anno, vnā ante Natalem Dominicum, alterā ante Pascha, tertiam ante festum diem S. Ioannis Baptistæ. Sic Glossa in cap. *Qui compulsi*, 22. q. 5. quam sequuntur Archidiaconus & Turcremata *ibidem*. Idē sentit ante Glossam Hugo *ibidem*: Secunda est eorū opinio, qui volunt intelligi vnā Quadragesimam, quam Christiani seruant ante Pascha solemnī ieiunio consecratam: ita vt quando Canon ait, tres Quadragesimas pœniteat, intelligatur de vna Quadragesima in singulis tribus annis. Sic Antonius Corsetus loco citato, quod probat quoniam Glossa pro se nullum ius aut legem citauit. Deinde quia Quadragesima debet accipi proprietatē Quadragesima proprietate sumpta significat eam, quam solemnī ritu ante Pascha obseruamus. Accedit his, quod vbi ius nihil distinguit, nec nos distinguere debemus: sed ius nihil de Quadragesima distinguit. Mihi tamen probabilius videtur prima opinio. Nam Canones non videntur ieiunium pœnitentibus iniungere, quod alioqui Ecclesiæ præcepto omnes seruare debemus: Ergo constituit pœnitentiam Quadragesimam voluntariā. Et ita intelligitur id quod dicitur in capite, *Qui Compulsi*, & cap. *Qui periturus*, & in c. *Si quis coactus* 22. q. 5. Tres Quadragesimas pœniteat, & in c. *Accusasti de Accusati*. Tres debes Quadragesimas pœnitere. Alij tres Quadragesimas interpretantur, vnā statim post Pentecosten, vsque ad Natalem S. Ioannis Baptistæ; secundam à sexto die Iulij vsque ad diem assumptæ in cœlos Virgini sacrum; tertiam, ante Natalem Domini: de tribus Quadragesimis videtur locutus Nicolaus Primus, cum ita respondens Bulgaris quærentibus, Quot temporibus & diebus esset ieiunium obseruandum: *Quadragesime*, inquit, ieiunium, quod est ante Pascha, & ieiunium post Pentecosten, & ieiunium ante solemnitate Assumptionis Sanctæ Dei Genitricis, & ieiunium ante Natalem Domini, quæ ieiunia, Sancta Romana suscepit antiquitus & tenet Ecclesia. Hæc ille: vbi præter Quadragesimam, in qua proximè ante Pascha ieiunium lege seruatur, alias tres Quadragesimas videtur insinuare, in quibus ieiunium voluntate de more suscipitur.

Sextò quæritur, An sint aliqui alij dies per annum ieiunio deputati? Sciendum est ex Concilio Turonensi 2. can. 13. & Isidoro Lib. 11. de *Ecclesijs* cap. 40. olim Christianos in Calendis Ianuarijs diem ieiunio consecrassent: quod factum est contra supersticiosam Gentiliū consuetudinem. Nam Gentiles in Calendis Ianuarijs victimas multiplicabant, publicas choreas ducebant, epulas faciebant, & nefanda & cruenta spectacula populo dabant, vt commentitium & inanem Deum Ianum supersticiosè venerarentur. Item dies prima Ianuarij erat celeberrima Romanis: non enim Consulibus Magistratum ineuntibus nouum etiam annum Romani inchoabant. Contra Christiani eum diem pijs ac religiosis operibus ac studijs transigendum curarunt: ac propterea publicas triduanas litanias, ac triduanum ieiunium instituerunt. Vnde Ambrosius serm. 17. de Kaled. Ianuarijs. *Tunc, inquit, nos firmi serij atque ieiunii, quo intelligant letitiam suam nostram abstinentiam condemnari. Et Augustinus in Psal. 98. Per istos dies ad hoc ieiunamus, vt quando ipsi letantur, nos pro illis gemamus.* Ieiunij hoc tempore seruari soliti meminerunt Alcuinus lib. de diuin. offic. cap. 4. Concil. Tolet. 4. can. 10. & liber, cui nomen est Ordo Romanus, cap. 20. Litaniarum ac supplicationum mentio est apud Synodum Turonensem 11. Canone 13. cum ait: excipitur triduum illud quo ad conciliandum Gentilium consuetudinem, Patres nostri seruauerunt, primatus in Calendis Ianuarijs fieri litanias, vt in Ecclesia obseruatur: & hora octaua in ipsis Calendis Circumcisionis Missa Deo proprio celebratur. Concil. Tolet. 4. can. 10. dicitur, In temporibus vero reliquis, id est, Calendis Ianuarijs, quæ propter errorem gentilitatis aguntur, omnino aliena non decet habitur, in quibus etiam præter piscem, & oliuifera & in illis quadragesima diebus ceteris, carnibus abstinetur, & à quibusdam etiam vinum non bibitur. Et in Concilio Antiocheno can. 3. statuitur: Non licet Calendis Ianuarijs vetula aut cernulo facere, vel srenas diabolicas obseruare: sed in ipso die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus. Hæc ibi. Porro quoniam fuerint srenæ, & cur sic dictæ, declarat Festus in verbo Srenæ: Introducuntur sunt ab Imperatoribus, ac tepentur à Tiberio Cæsare teste Suetonio c. 34. ac demum à Maiorano Imperatore prohibite, vt colligitur ex Nouella constitut. de curialibus. Martinus Bracarenfis Episcopus refert in capitulis collectis ex varijs synodis Grecis can. 73. vetitum esse Christianis, ea Calendarum die viridi lauro, vel alijs virentibus arborū ramis domos ornare: de quo in cap. Non licet 26. q. 7. quamuis Gratianus citet eū Canonem nomine Martini Papæ. Extant sermones Maximi Taurinensis, & Petri Chrysologi contra illum supersticiosum ritum & diem festum Gentilium in Calendis Ianuarijs. Et homilia Chrysostomi habita in Calendis Ianuarijs. Et hom. de Lazaris, laudat auditorum pietatem, qui diem Calendarum spiritualibus officijs transigebant: ait enim, Hæsternum diem, cum esset festum Sathang, fecistis festum Spiritus.

Septimò quæritur, An certi aliqui sint dies, in quibus nobis ieiunio interdicatur? Respondet, In cap. *Ieiunium de consec. dist. 3.* decreto Melchias Romani Pontificis prohiberi ieiunium in die Dominica, & in feria quinta. *Et ieiunium, inquit, Christianorum fit à ieiunio Gentilium, vel hæreticorum discre-*

1200. Hæc ibi. Manichæi hos duos dies ieiunio deputasse perhibentur: & ideo Melchias lege cavit, ne in his ieiunium feruarem: quod decretum per aliquot sæcula in Ecclesia Romana durauit. Ita ut de ipso etiã Quadragesimo ieiunio, quod ante Pascha solenni ritu seruatur, non solum dies Dominicus, sed etiam feria quinta subtraheretur, ut ait Beda. Immo Auctor libelli, qui dicitur Micrologus cap. 50. testatur, Gregorium Magnum, quia suo tempore adhuc Ecclesia Romana retinebat, quintam feriam cuiusque hebdomadæ in Quadragesima, sine proprio officio reliquisse: Postea verò Gregorium II. cuius tempore Decretum Melchias erat iam vsu sublatum, singulis quibusque quintis feriis Quadragesimæ, proprium Officium assignasse, desumptis Euangelij ex certis quibusdam Dominicis, in quibus per annum leguntur. Rursus, ut constat ex cap. sicre debet, quod est Ambrosij, & ex cap. Post Pascha, quod est Isidori dist. 76. Traditio est Apostolorum, ne inter Pascha, & Pentecosten vlllo die ieiunium indicatur: quod tempus dici solet Quinquagesima, quoniam à die Paschæ vsque ad diem Pentecostes, dies quinquaginta numerantur: qui omnes propter Dominicam resurrectionem, sicut omnes totius anni dies Dominici, lætitiæ deputantur, non luctui & pœnitentiæ; ac proinde in eis nec genua flectimus orantes, nec ieiunia colimus, hoc enim est pœnitentium atque lugentium. Inde factum est, si cut respondet Innocentius Tertius in c. Ex parte, de obseruat. ieiuniorum, ut si Natalis Domini, vel dies festus Assumptæ ad cœlos virginis, aut alicuius Apostoli incidit in secundam feriam, ieiunium in sabbatum proximè præcedens transferatur, ne illud in die Dominico seruetur.

Octauo quæritur, An inter Pascha & Pentecosten, quarta feria, & sexta olim à ieiunio essent immunes & liberæ? Respondeo, liberæ fuisse: nam sicut omnes Dominici dies toto Quadragesimæ tempore erant lege ieiunij soluti & liberi, sic etiam toto tempore à die Paschæ ad Pentecosten feria quarta, & sexta ieiunio carebant. Epiphanius Hæresi 80. Per totum, inquit, annum seruatur ieiunium in Sancta Catholica Ecclesia quarta, & pro sabbato vsque ad horam nonam. excepta sola Pentecoste per totos quinquaginta dies, in quibus nec genua flectimus, nec ieiunium imperatum est. Et Amalar. lib. 1. de Eccle. of. sic. c. 36. Sunt, qui edunt à Pascha vsque ad Pentecosten. Sic etiam Isidorus lib. 1. de Eccle. of. cap. 42. Rogabis an saltem à carnibus abstineretur, feria quarta, & sexta, toto tempore Quinquagesimæ? Respondeo, verisimilius videri, hi scilicet diebus Christianos non fuisse vfos carnibus. Nam Isidorus in c. Post Pascha dist. 76. Post Pascha, inquit, vsq; ad Pentecosten, Traditio Ecclesiarum, abstinentiæ rigorem prandij relaxauit. Sic ille, ergo toto Paschali tempore abstinebatur à carnibus in quarta etiã & sexta feria: ac ieiunium relaxabatur quidem, quia Christiani prandebant, sed carnes non edebantur: Quæ admodum in tempore Quadragesimæ ieiunij, diebus Dominicis ieiunium soluimus, quia prandemus: sed nec carnibus vtimur, nec cibos alios eo tempore prohibitos ad mensam adhibemus: Et huiusmodi ieiunium dicitur semiplenum, quia imperfectum.

Nonò quæritur, An si quis ieiunium illis diebus, in quibus nobis est interdictum, suscipiat, peccatum admittat? Respondeo, dubitari non posse, quin ijs diebus tutò ieiunium colatur. Ait enim Isidorus in c. Post Pascha, supra citato: Si quis Monachorū, vel laicorū tempore Paschali ieiunare cupit, nõ est prohibendum: quia Antonius & cæteri patres antiqui etiã ijs diebus in eremo leguntur abstinuisse. Obijcies id quod eod. ca. subiicit Isidorus, eos patres tempore Paschali seruasse ieiunium, sed non die Dominico: & illud in c. Ieiunia de cõsec. dist. 3. Die autem Dominica nihil aliud agendum est, nisi Deo vacandum: id etiam quod habetur in c. Ne quis de conse. dist. 3. Ne quis ieiunet die Dominica, timoris aut persuasionis causa. Respondeo, in die Dominica nequaquam esse ieiunium obseruandum, nisi magna & graui ex causa; & absque vlla aliorum offensione: & ideo dicitur: Ne quis eo die ieiunet causa timoris, aut persuasionis. hoc est, Ne quis persuasus, aut perterritus ab alio, ieiunium suscipiat: Ne item superstitionis gratia, nec per cõtemptum Ecclesiastici præcepti; at verò si quis valetudinis tuendæ, aut periculi, vel mali alicuius grauis euitandæ causa ieiunio eo die studeat & vacet, ei peccato, & vitio non datur.

Caput XVII.

De causis, quibus aliqui à ieiunij lege eximuntur.

Primò quæritur, quot & quæ sint causæ, quibus ij qui indictum lege ieiunium non seruât excusantur? Respondeo, ex communi omnium sententiã quam habet S. Thomas in 2. 2. q. 147. art. 4. multas esse. Nam si qua sit rationabilis causa ieiunium soluendi, iustam & legitimam ea præbet excusationem. At verò sæpè contingit, ut qui lege ieiunij iusta aliqua ex causa liberatur, continere se debeat ab esu carniū, & aliorum ciborum, quos leges & iura vetuerunt. Porro causæ iustæ, quibus aliqui legibus ieiuniorum soluntur, ad quinque vel sex capita reuocantur. Hæc nimirum sunt: ætas, infirmitas, vel aduersa & incommoda valetudo, Labor, Pauperies, Pietatis officium, & Maiorum, vel superiorū auctoritas: quorum singula suis quæstionibus explicabo.

Secundò quæritur, Quænam ætas iustam habeat excusationem ieiunij? Respondeo: quamuis Innocentius in Rubrica de obseruat. ieiuniorum, Angelus in verbo ieiunium num. 13. & 15. Supplement. in verbo ieiunium, teste Syluestro, eod. verb. q. 6. & quidam alij tradiderint, pueros, si sint doli capaces, legibus ieiuniorum teneri: eo quòd statim atque aliquis peccare potest, alijs Ecclesiæ præceptis, & legibus alligatur, id tamen ab alijs confutatur: fortassis Innocentius dicere voluit eos legibus ieiuniorum obstringi, hoc est, eos debere à carnibus abstinere, ut inferius dicam. Quidam teste Angelo, pueros, aiunt, obligari legibus ieiuniorum, anno ætatis expleto decimo sexto; Alij, exacto anno decimo octauo; Alij anno vigesimo; Alij, anno vigesimo quinto. Ceterum S. Thomas secunda secunda, q. 142. art. 4. cuius sententiã est cõmuni consensu recepta, sentit, ante vigesimum primum annum exactum, quod est tertium septen-